

Нікітіна Т.А.

асистент кафедри економічної теорії

Київський національний
торговельно-економічний
університет

Глобалізація товарних відносин.

Термін “Глобалізація” використовується в двох значеннях: в позитивному значенні для опису процесу посилення інтеграції в світову економіку; в нормативному значенні як настанова такої стратегії розвитку, яка оснований на швидкої інтеграції в світове господарство.

В останній чверті ХХ століття цей процес глобалізації значно прискорився. Є три економічних проявлення цього феномену – міжнародна торгівля, міжнародні інвестиції і міжнародні фінанси. Глобалізація може бути визначена як процес, пов’язаний з зростаючою економічною відкритістю, ростом економічної взаємозалежності та з поглибленням інтеграції у світову економіку.

Економічна *відкритість* не обмежується одними лише торговими, інвестиційними та фінансовими потоками. Вона поширюється і на товарні відносини і на потоки послуг, технологій, інформацій та ідей, що переміщуються через міждержавні кордони. Крім того, економічна *взаємозалежність* асиметрична. Є висока взаємозалежність країн промислово розвинутого світу при значній залежності країн що розвиваються від промислово розвинутих країн та набагато меншою взаємозалежністю між країнами світу що

розвиваються. В ситуації взаємозалежності вигоди підтримки зв'язків та витрати їх порушення приблизно однакові для обох партнерів; в тих випадках, коли такі вигоди та витрати для партнерів неоднакові, можна казати о положенні залежності. Економічна *інтеграція* переборює міждержавні границі подібні тому, як лібералізація розмила значення границь в економічних операціях. Частково це інтеграція ринків (товарів, послуг, технологій, фінансових активів) на боці попиту, а частково – інтеграція виробництва (горизонтальна і вертикальна) на боці пропозиції.

Процес глобалізації світової економіки викликав глибокі зрушення в міжнародній обстановці. За останні 25 років розрив в рівні доходів між країнами та групами населення не зменшився, а , навпроти, зріс. Економічна нерівність посилилась, а розрив в доходах між багатими та бідними країнами та між багатими та бідними жителями країн, як і між багатими та бідними серед населення світу збільшилася. Лібералізація торгівлі призвела до посилення розриву в заробітній платі між кваліфікованими та некваліфікованими робітниками, причому не тільки в промислово розвинутих країнах, а і в країнах що розвиваються. Глобальна конкуренція спонукала крупні міжнародні фірми посилити свої позиції на ринку за рахунок поглинань і придбань, що зробило ринкові структури скоріше олігополістичними, ніж конкурентними. Посилилось суперництво між країнами за експортні ринки та іноземні капіталовкладення, що отримали назву “гонки вниз”, що призвело до нерівного розподілення вигод від торгівлі та інвестицій.

Глобалізація створила як нові можливості, так і нові небезпеки. Вона пов'язана з посиленням нужденності та загостренням нерівності. Вигоди та витрати розподілені по-різному. Е ті хто виграв – і в

промислово розвинутому світі їх більше, ніж у світі що розвивається, але є і багато тих хто програли як в промислово розвинутому світі, так і у світі що розвивається. Серед країн виграли експортери капіталу, експортери технології, нетто-кредитори, країни з могутньою фізичною та людською інфраструктурою і глибокою економікою, в той час як програли імпортери капіталу, імпортери технологій, нетто-позичальники, країни зі слабкою фізичною та людською інфраструктурою і з структурно жорсткою економікою.

Процес глобалізації сприяв появі транснаціональних корпорацій (ТНК) , які домінують у світовій економіці у сферах інвестицій, виробництва і торгівлі, і міжнародні банки або фінансові посередники, які контролюють світ фінансів. Відкрились перспективи реалізації глобальних прагнень капіталізму до організації виробництва, торгівлі, капіталовкладень і фінансів у світовому масштабі без обмежень , за виключенням жорсткого контролю за мобільністю робочої сили. ТНК і міжнародні банки бажають встановити “нові правила гри”, які дозволили їм регулювати ризики, пов’язані з глобалізацією . Для вирішення цієї задачі держави промислово розвинутого світу надають необхідну політичну підтримку та забезпечення. Багатобічна система Всесвітньої торгової організації (ВТО) , МВФ та Всесвітнього банку, можливо , дає для цього найбільш важливий механізм.